

**TALABALARDAGI CHET TILI BILIM DARAJASINI INTENSIV
OSHIRISHDA SUN'IY INTELEKTNING ROLI**

Shirinova Feruza Atxamovna,

O'zbekiston Xalqaro Islomshunoslik Akademiyasi

“O'zbek va xorijiy tillar” kafedrası dotsent v.b., PhD

Tel: 99 305 77 73

feruzashirinova12@gmail.com

***Annotatsiya:** Mazkur tezisdá sun'iy intellekt texnologiyalarining talabalarning chet tilini o'rganish jarayonidagi ahamiyati, ayniqsa til bilim darajasini intensiv oshirishdagi imkoniyatlari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida sun'iy intellekt asosida ishlaydigan dasturlar, mobil ilovalar va interaktiv platformalar o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etishga yordam bermoqda. Sun'iy intellekt orqali til o'rganish jarayonini individuallashtirish, tezkor baholash, real vaqt rejimida fikr-mulohaza berish va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish imkoniyatlari mavjud. Shuningdek, mazkur tezisdá sun'iy intellektning talabalarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli ham yoritilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, sun'iy intellekt texnologiyalaridan oqilona foydalanish talabalarning til bilim darajasini qisqa vaqt ichida samarali oshirishga xizmat qilishi mumkin.*

***Kalit so'zlar:** sun'iy intellekt, chet tilini o'qitish, intensiv ta'lim, raqamli texnologiyalar, ta'lim platformalari, til kompetensiyasi.*

XXI asr axborot texnologiyalari asri sifatida e'tirof etiladi. So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning jadal rivojlanishi ta'lim tizimiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan, chet tilini o'qitish jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim vositalaridan biri sifatida qaralmoqda.

Bugungi kunda global integratsiya jarayonlari kuchayib borayotgan bir paytda chet tillarini bilish zamonaviy mutaxassis uchun zarur kompetensiyalardan biri hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida talabalar chet tillarini chuqur o'rganishlari uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan bir qatorda innovatsion texnologiyalar ham keng qo'llanilmoqda.

Sun'iy intellekt asosida ishlaydigan ta'lim platformalari, mobil ilovalar, virtual o'qituvchilar, nutqni tanish tizimlari va avtomatlashtirilgan baholash dasturlari talabalarning til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynamoqda. Bu texnologiyalar nafaqat dars jarayonini interaktiv va qiziqarli qiladi, balki o'quv jarayonini individuallashtirish imkoniyatini ham yaratadi. Shu sababli sun'iy intellekt texnologiyalarining talabalardagi chet tili bilim darajasini intensiv oshirishdagi o'rnini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimidagi o'rniga to'xtaladigan bo'lsak, sun'iy intellekt — bu kompyuter tizimlarining inson aqliga xos bo'lgan muammolarni hal qilish, tahlil qilish va qaror qabul qilish kabi jarayonlarni bajarish qobiliyatidir. Ta'lim sohasida sun'iy intellekt turli xil maqsadlarda qo'llanilmoqda, jumladan: o'quv jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish, avtomatik baholash tizimlarini yaratish, virtual o'qituvchilar va chat-botlar orqali maslahat berish, ta'lim materiallarini optimallashtirish. Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimida qo'llanilishi o'quv jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga o'qituvchilarning ishini ham yengillashtiradi. Bunday tizimlar katta hajmdagi ma'lumotlarni tez tahlil qilish orqali talabalarning bilim darajasini aniqlash va ularning individual ehtiyojlariga mos o'quv materiallarini taqdim etish imkoniyatini beradi.

Sun'iy intellekt orqali chet tilini intensiv o'rganish imkoniyatlariga nazar solsak, ta'lim jarayonini individuallashtirish muhim o'rin tutadi. Sun'iy intellektning eng muhim afzalliklaridan biri — bu ta'lim jarayonini individuallashtirish imkoniyatidir. An'anaviy ta'lim jarayonida o'qituvchi barcha talabalar bilan bir xil metod asosida ishlaydi. Biroq har bir talabaning bilim darajasi, o'rganish tezligi va qiziqishlari turlicha bo'ladi. Sun'iy intellekt asosidagi tizimlar

esa talabalarning bilim darajasini tahlil qilib, ularga mos o'quv materiallarini taqdim etadi. Natijada har bir talaba o'z imkoniyatlariga mos ravishda bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon til o'rganishda ayniqsa muhim hisoblanadi, chunki til ko'nikmalari individual mashg'ulotlar orqali tezroq rivojlanadi.

Sun'iy intellekt asosidagi platformalar talabalarning to'rt asosiy til ko'nikmasini rivojlantirishga yordam beradi: tinglash, gapirish, o'qish, yozish. Masalan, nutqni tanish texnologiyalari talabalarning talaffuzini tekshiradi va xatolarini aniqlaydi. Avtomatlashtirilgan yozma baholash tizimlari esa grammatik xatolarni aniqlab, ularni tuzatish bo'yicha tavsiyalar beradi. Bundan tashqari, sun'iy intellektga asoslangan chat-botlar talabalar bilan real vaqt rejimida muloqot qilish orqali ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga yordam beradi.

Til o'rganish jarayonida tezkor fikr-mulohaza (feedback) juda muhim hisoblanadi. Sun'iy intellekt texnologiyalari talabalarning bajarilgan topshiriqlarini darhol tekshirib, xatolarni aniqlaydi va ularni tuzatish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Bunday tezkor tahlil talabalarga o'z xatolarini tezroq anglash va ularni tuzatish imkoniyatini yaratadi. Natijada o'rganish jarayoni samaraliroq bo'ladi.

Ta'lim va talabalar borasida so'z borar ekan mustaqil ta'limni rivojlantirishga alohida to'htalmaslikning iloji yo'q. Sun'iy intellekt texnologiyalari talabalarning mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Turli mobil ilovalar va onlayn platformalar orqali talabalar istalgan vaqtda va istalgan joyda til o'rganishlari mumkin. Bu esa intensiv o'rganish jarayonini ta'minlaydi. Talabalar darsdan tashqari vaqtlarda ham mashqlar bajarib, o'z bilimlarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining chet tilini o'qitishdagi asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat: ta'lim jarayonining individuallashtirilishi, o'quv materiallarining moslashtirilishi, tezkor baholash tizimining mavjudligi, interaktiv ta'lim muhitining yaratilishi, talabalarning motivatsiyasining oshishi va mustaqil ta'lim imkoniyatlarining kengayishi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt texnologiyalari o'qituvchilarga ham o'quv jarayonini samarali tashkil etishda

yordam beradi. Masalan, maxsus tahliliy tizimlar talabalarning o'quv faoliyatini monitoring qilish imkonini beradi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining ko'plab afzalliklari mavjud bo'lsa-da, ayrim muammolar ham mavjud.

Birinchidan, texnologiyaga haddan tashqari qaramlik muammosi yuzaga kelishi mumkin. Talabalar ba'zan mustaqil fikrlash o'rniga texnologiyalarga tayanib qolishlari mumkin. Ikkinchidan, texnologik infratuzilma yetishmasligi ham muhim muammolardan biridir. Ba'zi ta'lim muassasalarida zamonaviy texnik vositalar va internet tarmog'ining yetarli darajada rivojlanmaganligi sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanishga to'sqinlik qiladi. Uchinchidan, sun'iy intellekt tizimlari ba'zan noto'g'ri yoki to'liq bo'lmagan ma'lumotlarni taqdim etishi mumkin. Shu sababli o'qituvchining nazorati muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt texnologiyalari talabalardagi chet tili bilim darajasini intensiv oshirishda muhim vosita hisoblanadi. U ta'lim jarayonini individuallashtirish, tezkor baholash, interaktiv muhit yaratish va mustaqil ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish orqali o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt an'anaviy pedagogik metodlarni to'liq almashtira olmaydi. Eng samarali natijaga erishish uchun sun'iy intellekt texnologiyalarini an'anaviy o'qitish usullari bilan uyg'unlashtirish zarur. Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarining yanada rivojlanishi ta'lim tizimini yangi bosqichga olib chiqishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Holmes W., Bialik M., Fadel C. *Artificial Intelligence in Education*. Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.
2. Luckin R. *Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education*. London: UCL Institute of Education Press, 2018.
3. Selwyn N. *Should Robots Replace Teachers? AI and the Future of Education*. Cambridge: Polity Press, 2019.
4. Chapelle C. *English Language Learning and Technology*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2003.

5. Kukulska-Hulme A. Mobile Assisted Language Learning. Oxford University Press, 2013.
6. Godwin-Jones R. Emerging Technologies in Language Learning. Language Learning & Technology Journal, 2017.
7. Zhao Y. Artificial Intelligence and Language Education. Educational Technology Journal, 2020.
8. Warschauer M. Technology and Social Inclusion in Language Learning. MIT Press, 2004.
9. Ulmasbayeva, Malika Alisherovna (2024). Technologies for enhancing intercultural communication in the process of teaching foreign languages. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 4 (9), 138-143.
10. Dilbar, K. (2025, May). Technology-Driven Evaluation Methods in ESL Education. In International Conference on "Modern education and innovative approaches to teaching foreign languages" (pp. 132-135).